

МЕДІА-РЕЦЕНЗІЯ

«КОЛИ МУДРІСТЬ СЛІВ КУЮТЬ НА МЕЧІ...»: РЕЦЕНЗІЯ НА ПОЕТИЧНУ ЗБІРКУ

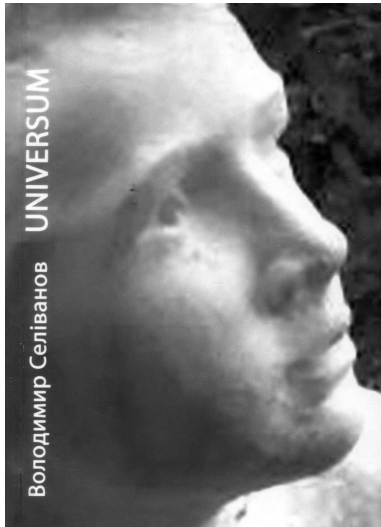
Селіванова (Буряка) Володимира. *Universum (Всесвіт)*. —
К. : «Ярославів Вал», «Український письменник», 2009. — 320 с.

Я не збираюся писати рецензію, цю канонічну матрицю, яка *polens, volens* нав'язує чужі думки — від штампів давно нудить.

Не писатиму рецензію, бо ця книга ніякій рецензії не піддається — хіба можна *Universum* втиснути в якусь тисячу комп'ютерних знаків? Просто вирішив поділитися з кимось своїми думками з приводу власних вражень від книги абсолютно неординарної, яка вмістила в собі неосяжний світ дивовижних спостережень і роздумів, філософських узагальнень, захоплень несподіваним відкриттям нечуваного відтінку

давно знаного слова, нових обріїв понять і смислів.

Відразу хотів би застерегти тих, хто сподівається отримати від *Universum* розвагу а la Донцова — ця збірка не для них.

«А природа розмовляє поза нас...»

Така вже в мене звичка: накидаюся на новеньку книжку, гарячково гортаючи сторінки — оком вліво — вправо, згори — донизу. І якщо жодне слово не вразило, читати не буду, нехай якою привабливою буде анотація. Бо книжки пишуть автори чи хтось за них, а анотації, за звичаєм, редактори.

Зачепився оком: *«У природі все розмовляє поза нас, тому справжнього всього ми ніколи не чуємо»* (с. 26).

І це вразило, як грім посеред ясного неба. Перечитайте ще раз цю дивовижну фразу Володимира Селіванова. Чи ви не відчуваєте запах озону після весняної грози в зачумленому макулатурному світі?

Признаймося собі, що й справді ми багато чого не чуємо — *«Люди не чують те, що не слід чути?»* Це — у того ж Селіванова, і з цим не хочеться погоджуватись. І почав читати все, від першого рядка до останнього, все, що вмістив цей вишуканий елегантний томик з космічною аурою. Й читав без поспіху — інакше цю книгу читати не можна, бо пізнання людиною світу продовжувалось віками — то ж хіба легко збагнути написане дійсно мудрою людиною, яка зрозуміла, на відміну від нас, що справжнього всього в природі ми ніколи не чуємо.

Володимир Селіванов — філософ від Бога. Це — перше прозріння.

Є пророки у своїй Вітчизні

Озаріння душі й розуму — це найкраще свято на землі, яке можна порівняти хіба що з Великоднем, що очищує душу і серце.

Селіванов як філософ розкривається вже з першої сторінки своєї книги, з незвичного за своїм заголовком серіалу «І ніби-то» (Ревнителі орфографії мають відразу стати на дибки).

А серіал з додатками й розробками — підручник з таємниць літературної творчості, гідний не грифу Міністерства освіти і науки України (під цими грифами стільки всілякого лахміття!), а Нобелівської премії за філософське осмислення «золотої річки тексту», «макітри смислу», «стилів-велетів».

Вся трагедія вищої школи в тому (вищу школу журналістики, маю на увазі), що ми звикли читати лише самих себе, любих. Як не блавав нас Пророк «чужому научатися» — такі повчання не про нас.

Шановний Селіванов теж не втримався. Звертаючись до колеги — опонента, терпляче повчає: *«Шкода мені тебе. Не зрозумів ти час. Ну, груші стали кабаками. Ну, кабаки — не індіками, а трохи зашморгу.. Петля словесна — не мая. Коли кричить, одразу бачить смисл. Ти розбирай у жолудях нетлінне».*

(Згадався класик: «Свинья под дубом вековым...» Боронь Боже, я без натяків, алюзії краще виходять у Селіванова).

Здається, в декількох рядках він примудрився укласти всі секрети літературної творчості. Та чи зрозуміємо ми підтекст філософії слова, яку напрозорочив нам Володимир Селіванов, який в пророки не записується і на цей титул не претендує. Він тільки в душі сподівається, що хтось, врешті-решт, його концепцію творчості зрозуміє.

Дай Боже, щоб таке сталося.

Селівановський маніфест творчості

Селіванова як філософа української фольклористики й Майстра «золотого тексту» не можна зрозуміти, не усвідомивши його концепції творчості.

І тут я маю попросити дозволу у потенційного читача на інтегральне цитування роздумів, записаних автором UniversumУ в п'ятницю, 16 лютого 2007 р., о 12 год. 17 хв.

«Творчість — доленосне коло з перешіптуванням смислу загальнолюдського через одне століття в інше...»

Творчі глеки стоять неподалік один від одного і тому перелив Сутнього постійний.

Автори рибами у глеках снують в'язь текстів і як мурахи у далеких гонах своїх споконвічних трас складають втому літер у найвіддаленіші стільники. Тексти іноді обриваються, але сотні бійців знову натискають на тятиву.

Тятива — література, творчість взагалі, серце сумління. Доторкнешся до нього — ніколи вже не оминеш всесвітнього.

Як же у такій веремії не відбувається обезличування? Коли сходить сонце, автор кладе на палітру тексту пензлик лише з фарбою його кольору. У творчості кольорів тридцять три веселки, тому індивідуальність завжди яскрава.

Текст водночас повинен бути і повією, і бійцем. Аура справжнього тексту вибухова до епатажності. Це не значить, що треба кричати і вибрикувати на унітазі нетрадиційностей. Крик як голодний вовк шукає свою здобич, але часто не потрапляє на неї.

Смисл творчості — закодувати серце читача, а серце кинути в обійми раптового, не причесаного почуття, а почуття покласти у кошик неординарності, в якому порпаються кошенята наших думок. Неординарність — ексклюзив геніальності, а геніальність — свята простота.

та, яка прочитується, як на долоні листка. От і все розсекречення творчого...»

Хочу поділитися деякими методичними відкриттями. Маю звичку все цікаве, варте уваги моїх студентів — майбутніх журналістів і видавців, доводити до їх відома через аудиторні чи домашні завдання. Дав їм і цей текст Володимира Дмитровича з проханням: вникнути в смисл, дати власне тлумачення того, на чому особливо наголошує автор, розкрити сутність метафоричної системи, визначити в тексті ключову позицію для розуміння концепції.

Я — не прибічник американського горезвісного IQ, бо давно переконався, що наш український середнячок на дві голови вище американського вундеркінда. Однак, ознайомившись з роботами третьокурсників, — майже 50 робіт — зрозумів, що їм треба ще десять років навчатися у всіх національних українських університетах, щоб адекватно сприймати тексти Володимира Селіванова. Така наша викладацька доля.

А втім чого дивуватися студентській «глухоті» до слова-символу. Не зрозумів цього і мій колега, якому дав почитати Селіванова. Правда, через молодість у нього ще є шанс навчитися декодувати думки прихованого смислу.

До речі, і сам Поет зізнається, що близькі йому люди не завжди сприймають написане ним.

Ось приклади:

Ю. Р.

«Нормально. Ти не розумієш моїх віршів. Я не розумію серце брички. Дорога не розуміє вісі обертанья» (с. 111).

Яка вбивча делікатна іронія.

І ще зізнання:

«Шкода мою знайому. Критикує мене нарзпаш душі. Не народний, довитрибенькувавсь... Простоти б слова і метафоричної здрібненості...» (с. 160).

А караван іде.

Так ось, мимохить відійшов від наміру. Я ж про творчість у визначенні Селіванова. До речі, мені шкода, що такий автор звертає увагу на подібних «рецензентів». Якби ж вони читали Дмитра Мережковського, то зрозуміли б, що до чого. А він, між іншим, сказав (цитую мовою оригіналу, в українському варіанті не існує):

«В поэзии то, что не сказано и мерцает сквозь красоту символа, действует сильнее на сердце, чем то, что выражено словами». Це так, на всякий випадок. Отже, щоб закінчити з проблемою творчості.

У Бориса Пастернака, як відомо, є вірш «Определение творчества» (цитую першу строфу за серією «Библиотека Всемирной Литературы, Русская поэзия начала XX века (дооктябрьский период)» (с. 422):

Разметав отвороты рубашки,
Волосато, как торс у Бетховена,
Накрывает ладонью, как шашки,
Сон, и совесть, и ночь, и любовь оно.

Все в цьому вірші є — і навіть Трістан з Ізольдою. Немає, як на мене, тільки слов'янського духу.

А у вірші Селіванова про творчість — все наше, рідне до знемоги, — українське. Наш маніфест творчості — краший. Це — друге прозріння.

«Не треба боятися дуркуватості стилю»

У своїй докторській дисертації (2003 р.) Володимир Селіванов ґрунтовно розглядає форми й методи вираження інформації у творчій свідомості етносу.

Можна розглядати цю проблему з точки зору реалізації інформації через слов'янську ауру, а можна й більш цілеспрямовано — інформація як реальність українського світу. В тому смислі, що національна ментальність не може не впливати на сприйняття інформації реципієнтом. І коли говорять, що інформацію зарубіжних агенцій слід адаптувати до ментальності пересічного українця, то в цьому не слід вбачати лише потуги ввімкнути цензуру.

Літературознавчі уподобання Селіванова спрямовані на святая святих тексту як носія інформації. І тут легко помітити, що основна його увага в текстовому просторі зосереджена на стилі й літературних засобах, на тому, що якраз і дозволяє цнотливо донести до реципієнта будь-який інформаційний смисл.

Його повчання про стиль напрочуд своєрідні — під часом іронічною маскою чи за такою собі розкутою грою слів криються серйозні думки про засадничі основи тексту.

В повчанні про текст Селіванов — глибокий сучасний теоретик і блискучий практик: відтворити його текст, тобто зробити своєрідний ремейк навряд чи кому вдасться.

Якщо поставити рутинне запитання: які характерні особливості його текстів, на підставі яких він і обґрунтовує свою теорію, навряд чи можна дати однозначну відповідь.

Нанизую, як намисто, на смислову вісь тільки деякі селівановські вислови:

«Нічого тут зарозумілого немає. Текст, претекст, надтекст. Це просто навмисні зсуви смислів. На зсувах освітні ліхтарі не палять і їсти не дають. Легенька шокковість у стилі, та й усе» (с. 21, 22).

І знову про текст, за яким неодмінно вештається стиль. А як можна говорити про текст, не торкаючись стилю — це все одно, що уявити музику, яка не має своїх нот.

«Колотить час — колотить й автора відразу. Із колотнечі — знов узвар, а все ж світліш. Бо хоч й несе і сіно, і половину (так завжди), все ж річка тексту золота. Завжди уста яскраво чисті, бо все — на логіці понять. Вони одне за одного тримають серце. А ти пливи і набирай вагу... а стиль — це просто гра у себе, у собі, у всьому...» (с. 22).

Володимир Селіванов — діалектик. У нього час — автор і співавтор як тексту, так і стилю — стилю в першу чергу, бо «річка тексту золота», і стиль — «це гра у себе». Та оскільки авторське «Я» в кожному епоху помітно еволюціонує, то й гра стилю міняється відчутно.

Яким же автор UniversumУ бачить вічно рухливий стиль, якими рисами він його наділяє?

«Ще раз: не треба боятися дуркуватості стилю. Дуркуватість — ніжно витесане лоша розуміння. На дерев'яних коників не сердяться. Їх просто ставлять на шафу, щоб розгойдувати старі часи».

І далі: *«Сум'яття, що виникає від нетрадиційного стилю, натяк на те, що, можливо, автор має передбачення, ключ до цвітіння смислу нової епохи».*

Як просто, як зрозуміло, як повчально: «Дуркуватість» стилю має розгойдувати старі часи, а нетрадиційний стиль — ключ до «цвітіння смислу нової епохи».

Навряд чи така діалектика сподобається високо титулованим меграм канонічних сентенцій про стиль. Та не погодитися з селіванов-

ською версією стилю, що «розгойдує старі часи», неможливо. Його логіка жорстка. І це — третє прозріння.

«Бути в іронічному дискурсі»

Здається, це і є парадигма і теорії, і самої творчості Володимира Селіванова. *«Бути в іронічному дискурсі, — зауважує він, — шапку знімати перед потягом вічності»* (с. 25).

Шкода, що дуже часто ми не помічаємо і потягу вічності, і особливо тих, хто знімає перед ним шапку.

Він не повчає, він демонструє, як треба це робити. Бо він — наскрізно іронічний. Володимир Селіванов весело і невимушено, а разом з тим і дошкульно сміється над марнослів'ям і головоотяпством, пихатістю і демагогією, над політичною бездарністю, за якою криється елементарний цинізм і генетичне ошуканство.

В цьому смислі не можна не згадати його «Гасла», що так пасують до наших електоральних і політичних кампаній. Так майстерно показати знущання над здоровим глуздом не кожному вдається:

«Вище прапор національної цнотливості! Хай ніхто не переборе нашу замкненість у собі і в світі!» (с. 165).

Коментарі, як кажуть, зайві.

Або: *«Парубок і дівчина української пісні: уперед — до шовкових трав і зорі вечорової! Хай мати і батько не здогадаються, що ви... ніколи не старієте у своєму прагненні перейти до сусіднього ринково перспективнішого етносу»* (с. 161).

О ці знамениті селівановські паузи у вигляді «три крапки».

«Застрелилася вишня із гордості...» мабуть, не стерпіла наруги над національною гордістю, яку Україна прагне обміняти на євросоюзний етнос.

Селіванов не сміється заради того, аби нас розрадити. Він не схильний до дешевого зубоскальства, бо надто поважає своє ремесло і свою причетність до нього.

Його критика гостро соціальна, предметна, цілеспрямована і позитивна по суті своїй. Йому до всього є інтерес — і мистецький, і громадський.

Ось його думки про літературні справи в Україні, про те, що болить найсильніше.

Із «Відчуття світового літературного гербарію»:

«Майбутній славнозвісний невідомий автор українського походження:

Тихо падає пашлін на літератури рясний тин. Я тобі — з гербарію. Я тобі — від Дарія. Будемо мочити, будемо солити. Нам хоч і пече, але все стече. Прізвище підзолочу, ніжками засюрчу. Ось тобі млин, наш літературний тин. Штани залатаєм. Небо згорнемо до краю. Нам своє робить. Сорочечку шить... Ми по ністети аж до Цвіт — комети лети-мо...» (с. 237). Алюзія прозора до непритомності.

Над чим тільки не сміється автор UniversumУ. Його, як і нас «діс-тали» усі ці телепорно, геї і лезбіянки та інша подібна чортівня. І він реагує безкомпромісно осудливо, не нав'язуючи нам своєї позиції — хоча вона у всіх нормальних людей співпадає — і в цьому знову ж таки незламна сила його вражаючого слова.

«... і досі ніхто не знає, що сексу вже нема. Й не буде. Лише долівка снів.

Найкраще — де твердіше. Найглибше — де миліше. Тут головне, щоб не розлить узвар, бо через парочку столить і його не стане. І будемо романи всі читать, як заправлять оцим облудним ділом...» (с. 18,19).

Написано це у лютому 2007 р. (єдиного, чого побоююся, щоб мої студентки — діви, які, за їхнім власним одкровенням, прокурюють ночі в світовій мережі — зрозуміло, над якими сайтами, не сприйняли б цю селівановську байку за інструкцію з «облудного діла»).

Однак я наважусь дати пораду самому Володимирі Селіванову. Зверніть увагу на наступні елементи тексту: *«... і досі ніхто не знає, що сексу вже нема. Й не буде»*. Вам це нічого не нагадує? Ну, як же! Згадайте один із телеканалів, який докучливо позиціонує себе як національний і часто рекламує «імпазу». Пам'ятаєте веселого добродія, котрий вирікає наступне: «В Советському Союзі сексу не було, а у мене був. І надалі буде».

Я недаремно звернув увагу на дату створення Володимиром Дмитровичем панегірика інтернаціональному сексу. Легко переконатися, що плагіатори з телеканалу текстуально вкрали думки автора UniversumУ. Тепер саме час подавати позов до суду й виграти у телеканалу щонайменше півмільйона гривень. Чомусь серце підказує, що вони не будуть зайвими для Володимира Селіванова.

В чому, в чому, а в снобістському ехидстві його не звинуватиш. Бо й сам над собою обожною поіронізувати. А це ознака — самі розумієте, чого.

«Я не знаю, як там Коль, а Шредер — серед наших доль не бемоль... Ау серці Рима з Трої... Літератори у полі. Серед них — буряк» (с. 295).

Тут гарний омонім: Буряк — справжнє прізвище Володимира Дмитровича.

І щоб поставити крапку над «і» стосовно недобррозичливих пліток з приводу того, що «Селіванов уявляє себе генієм», процитую (даруйте надмірне цитування) ще одну його байку: *«В Заочіпському, де все забули, де Рим ніколи і не почував, вели лоша ще не прокурене, від наших не міських забав. — Я геній, — усім воно гукало. А джміль на думку непомітно сів. — Як геній ти, — так на тобі булаву, і гірко за язик вкусив»* (с. 297).

Тематика його іронічних співів безмежна, енциклопедична — мабуть, це визначення буде найточнішим. Як уже було сказано, селівановська сатира необразлива. Його фольклорні міфи з іскринками щирого сміху завжди позитивні. Однак він не хміліє від удаваного оптимізму. Бо попри його веселість ні-ні та й прорвуться нотки розчарування. І найбільше розчарування — розчарування в людях. І це можна зрозуміти, якщо замислитись над життєво-творчим шляхом поета.

Ось послушайте:

«Якби ми знали, де черешні пахнуть, а де ледь тліють зрадою колишніх друзів, ми не палили б німоти, ми б сонях вкрали у лаштунок творів, ми б бджіл не висилали у копальні душ.

О поле сліпоти! Коли летиш над ним — маленька пташка Дзим лоскоче сумнів.

— Чи все так у людей уроче: любов і злагода, підлість і братерство, а ще те вовкулачення, коли із друга пророста сушняк. І дощ тоді не дощ. І світ побляк. От так» (с. 233).

Селіванов залишається самим собою і може простити все, окрім зради — будь-якої. І це — третє прозріння.

«У літературі жито не сіють»

Я навіть не збагну, якій творчій іпостасі у Володимира Селіванова можна було б надати перевагу, доведись писати про нього серйозну наукову розвідку. Сподіваюсь, колись до цього все-таки прийдуть.

Але якщо сприймати речі емоційно, не вдаючись до статечних наукових понять, то я б зупинився на проникливій ніжності його текстів. Мабуть саме ліризм найбільш властивий поезії Селіванова.

«Тихо в ескізі слов'янської ночі. Мудрі жінки на повалених вербах чоловіків вчать архетипам кохання» (с. 306)

«Уночі зорі м'якшають, допуховішають. Все хочеться горнути до серця. Це — кохання» (с. 20).

Його інтимна лірика обпікає серце:

І. Б.

*«Погорінь тіла така жагуча.
Звідки прийшла ти і що ти
робила в моїм забутті?»
Руки — стриножена відчаю птаха
Губи — мальвовий клекіт вночі.
І невмолиме крізь толоку років: Прости...»*
(Із циклу «Нічого й не було» с. 85)

Можна продовжувати до безкінечності.

Хтось назвав би Селіванова «патріархом фольклорної метафори» і безперечно був би правий. У нього навіть своя класифікація метафори: ключове — «глечик мудрості» як персоніфікована етнічна субстанція на рівні образного архетипу. «Сіль розсипаємо у зморшках свавільності» — це, за Селівановим, «закучерявлена метафора».

Селіванов створив свою теорію метафори: *«Життя метафори дволике. Вранці — пасти корів (сільський дискурс), увечері — загаяти сонце в кошару»*.

І далі: *«На порівняннях стеляться тумани. Бояться туди кози йти, бо очі сліпить від гіпербол. Коли метафора п'є воду з ріки смислу, забуті олені зринають з невідкіль»*.

«...Метафори лиш засинають на півхвилі, бо завжди моторох підтексту будить, а там всього як у борщі, на всі смаки, епохи...» (с. 60).

Отже, метафора п'є воду з ріки смислу. Не краса заради краси. На його переконання, в будь-якій грані слова має бути смисл. Смисл, сутність — ключове й одвічне для літературної творчості. Він нічого не придумує, він тільки повертає нас до слов'янських традицій, до слов'янської сутності.

У «Нестор-Літописець» читаємо: *«Лики святих ніколи не в'януть. Соки інтелекту пливають по вічному дереві слов'янської сутності»* (с. 29).

Але сутність слов'янська дієва, коли вона сповідує «закономірності Всесвітньої суті». В це вірить автор, і тому й ми не можемо не сприйняти його впевненості в тому, що *«День і ніч України ясніють вагомістю Смыслу. Нас ніщо не поборе!»* (Із «Всевишній», с. 27).

Мене ж особисто приваблює структура поетичного тексту Володимира Селіванова. Тут, на мій погляд, неоране поле для майбутніх дослідників тексту, його стильових особливостей. Кидається у вічі така властивість творчої манери поета як кіносценарність тексту — «суміш монтажна», за його власним визначенням: *«Біоенергетика. Цикл сподівань. Капуста. Вода для подиву. Помідори урочі. Проти-повітряний захист. Сяйво літер. Рятівна тиша літератури»* (с.231). Скільки тем, скільки ідей, скільки задумів — для будь-якого сюжету, для будь-якого жанру!

До речі, про текст у селівановському вимірі: зацікавленим раджу ретельно вивчити розділ UniversumУ «Літературознавчі студії повісті «Велике Вчора» (с. 276).

Так от, про структуру поетичного тексту. Тут можна говорити багато про що — від своєрідного синтаксису до текстових інсталяцій, які у Селіванова мають оригінальну природу, бо виконують не зовсім звичну функцію — й інтригують, і викликають непорозуміння, і дивують несподіваним озарінням. І над усім цим незримо витає запитання: а чи не глузує автор над нами? Глузує, але так нам і треба.

Про поетичні інсталяції. Дозволю собі насолодитися незрівняними прикладами:

*«Пейзаж літератури широкий і вічний.
Хрущі над державними преміями,
Плугатарі над згаслими текстами:
Цятка свідомості автора — ніщо, порівняно з обігом пам'яті»* (с. 120).

Чую, чую: Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Співають, ідучи, дівчата,
А матері вечерять ждуть».

Чи в «Ніби-то 17»:

*«Навіщо у камінь істини жбурляти гирю солі.
На волі й горобцям до школи ходити,*

*Сіно косити, писати Буквар.
На вістар роки людські складати.
А сестри? Голубки...
...Усякий має право на пізнання.
...Лиш зрання Україна ще цвіла.
Завагітніла. Край дороги сіла.
Чи то в снопи пошкандибала
Івана — сина годувать.
Якби то знать, що на сніданок
Завтра буде...» (с. 18).*

Зрадницьки зволожуються очі, коли читаєш щось подібне. Бо згадуєш зубожіле сучасне українське село, і розумієш, що Шевченко — не архаїзм, а нелюдська реалія, яку ми примудряємося не помічати, не розуміючи, що тим самим зраджуємо Істину, на яку нас виводить автор UniversumU. «Нам своє робить» (всіх панів до дної ями — це Тичина) чи «Революційний тримаймо крок!» — (і Маяковський з ним укупі). Не будемо виводити аналогії на прокрустове ложе революції. Для чого Володимир Селіванов вдається до літературних інсталяцій, які я назвав би «літературними клонами», бо вони органічно вплітаються в тіло його наскрізь поетично-філософських текстів.

Ось як сам автор називає цей прийом: «**Без перехрещень думок немає зозулі смислу тріснутій кризі довіри**» (с. 122). Отже, перехрещення думок. І це відразу вибиває козири із рук тих, кому свербить звинуватити Селіванова у примітивному наслідуванні, а ще гірше — у плагіаті.

Заради чого перехрещення думок? Заради пошуку Істини, яка для поета — невгамовний вічний біль, до якого не можна звикнути. Саме так сприймаються дивні рядки філософської новели «Старшому сумлінню»:

«Знайти щоб істину, вигнанцем треба стати себе самого. Переміститись десь в міжзоряність трикляту. Забути квіти кохань ранкових і вечірніх й подякувати двом щемким сумлінням за біль, що породив ці рядки для істини пізнання. Але чи не забагато втрат, коли все ж — серце поруч... Мабуть, так треба».

Продовжуючи внутрішній діалог з поетом, хотілося б зробити таку заувагу: через увесь Universum проходить тема серця, великого серця людського, як символу доброти і милосердя. Тим самим поет зі звичною для нього творчою совістю продовжує біблійну концепцію чисто-

го серця як мірила гріховності, яку, у свою чергу, високо підняв у своїй творчості Григорій Сковорода. Саме це дало підставу дослідниці Т. Бовсунівській визначити філософію Сковороди як «філософію українського серця» (Див. Т. Бовсунівська. Філософія серця Г.Сковороди. В збірці «Сковорода Григорій: образ мислителя», видання Інституту філософії НАН України та Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди, — Київ, 1997).

Іншими словами, сенс творчості Володимира Селіванова — нагадати нам, що кожне поетичне слово має служити єдиній меті — пошуку Істини заради збереження серця народного. І це — четверте проріння.

Селівановські поради

У Селіванова варто вчитися усім нам — незалежно від титулів, професійного досвіду, творчого статусу. Бо у нього є чого повчитися.

Перш за все — мові. Якщо хтось, хто збереться з духом і уважно прочитає *Universum*, а потім скаже: «Це вже я чув і знаю», буду не просто здивований, а шокований точно.

У нього чимало думок, з якими він ділиться напряду з колегами по цеху — ненав'язливо, мудро, делікатно: *«На рівні жанрів і концепцій ми давно вже взуті, лиш у всесвіті ще шукаєм власний стиль...»* (із «Римського журналу», с. 262).

Ревнитель фольклористики як творчого зразка, поет орієнтує нас на пошуки нового стилю, який виводив би у світові літературні простори. В той же час він радить нам не бити низьких поклонів перед постмодерном. У програмному доробку, що відкриває «*Universum*», «І ніби-то» поет розмірковує:

*«Я просто хотів дискурс у морі розвести.
А тут от постмодерн втопився каченням
Й у підводний човен випер.
Оказія на трое літер.
Сніданок тихий із борщу.
Грішу на Ейфелеву вежу.
Вона псує менталітет»* (с. 13).

Декодуйте і знайдете. Корисне заняття. А пересічному читачеві теж багато що прийдеться до смаку в цій незвичній збірці. Ті, хто

звук до вишуканого слова, не зможуть не відчуті не тільки афористичності стилю, але й зрозуміють, що автор сам творить ці афоризми, більшість з яких напевно з часом перейдуть у розряд скоромовок і поговорок.

Для прикладу: *«Віру продув не додув, а око сіпнув і забув»* (с. 223), *«Дівка парубка з'їла»* (с. 219), *«В степу найкраще спить орел»* (с. 228), *«Сватав півень скрипку у лузі»* (там же). І такі перлини розсіпані по всій книзі.

А хтось більш прискіпливий, не просто читаючи, а й роблячи виписки із UniversumU, не зможе не помітити, що є у Володимира Дмитровича слово-ключ, як своєрідний оберіг, який не лише задає тональність усій його творчій мудрості, але й створює — і це головне — суто українську ауру цій книзі.

Це слово — *жито!* У нього воно «вистояна на градові совість». Чи не звідси праслов'янські корені його непримиреного ставлення до слів — паразитів іншомовного походження.

Але — відразу хотів би застерегти: Володимир Селіванов зі щирою повагою ставиться до усіх літератур світу — досить прочитати його міні- портрети, щоб пересвідчитися в цьому.

То про що йдеться? Про його переконаність, що творчість літературна завжди має бути національною і за змістом, і за духом — тільки тоді вона буде цікавою усьому світу.

Із захопленням вигукує: *«— Ви дивіться, існують поняття: українським таланти, українське натхнення, українська любов...»* («Контури вечора», с. 211).

При цьому не замикається в націоналістичних тенетах — його служна пересторога.

В «Концепції пошуку римськості у себе» знаходимо такі рядки: *«Ну і вилилась путь. Ви дивіться, всі зорі позачиняли, макітри на метафори повставляли і кажуть: «Смітливо пливить, де там бочком, за яку дрючаку зачепитесь, одразу ж підліпнеться, а так талану і треба, як впав випадково з неба — не розсиджуйся у національній куряві, рятує гіперболи й метаморфози долі і стилізує під українське інтелігентне пиво...»* (Ти все одно скажеш — заукраїнився...). *Ні, я українець зі світовими перевеслами долі. Справжнє українське — не замкнене. Його на стрімкій воді літературних течій ніби і не видно, а дух пре, як із кратера віків. Оце такі наші Шевченки та Гоголі. Скромно зупинюсь...»* (с. 290).

В цьому «Скромно зупинюсь» дійсно скромна самооцінка свого місця в українській мовно-літературній царині.

Бо він вважає себе тільки підручним українського слова й української світової долі. І це — п'яте прозріння.

Замість епілогу

Селіванов невичерпний. Не хочеться виголошувати банальності, але факти — переконлива штука. У форматі своїх роздумів я торкнувся лише малої дещиці того, що насправді увібрав у себе «Universum».

Душа болить, що обсяг прийняттого до друку тексту не дозволяє сказати добре слово про інші, фантастично привабливі розділи збірки, які не просто органічно вписалися в її концептуальну цілісність, а стали підтвердженням того, наскільки тематично плюралістичним є Володимир Селіванов.

Коли читаєш його літературні портрети, захоплює подих — скільки хисту, розуміння творчої психології, ментальності й естетичних смаків світових літературних особливостей. Якими епітетами наділяє він корифеїв української літератури, показуючи їх велич національну як гарантію світового визнання.

Не могу не повторити за автором хоча б два рядочки із портретної замальовки про Ліну Костенко — аби читач мав уяву про надприродну здатність поета бачити суттєве там, де є Всесвітова Суть: «Гучний Нечуй вітер. Соки землі. Розпашіла душа на вигнанні. Оболон нації, без якого народ провисає у темін» (с. 51).

А скільки хисту й мудрості в його «Голосаріях» — поет свідомо трансформує нормативне «глосарій» у «Голосарій». Читайте *Universum* і ви легко зрозумієте, в чому смисл цього перевтілення.

Побоююсь втомити читача надмірними сентенціями, та деякі думки наостанок хотів би висловити.

Не сумніваюсь, що попереду у Володимира Селіванова широке народне й науково-дослідницьке визначення.

Хтось досліджуватиме творчі методи поета, а хтось, можливо, визнає його родоначальником українського символізму XXI ст. А чому б і ні? Адже що є визначальним для класичного визначення символізму? Образ — символ і явне неприйняття письменником чи поетом рутини в літературі (яка завжди продукується випадково бездарніс-

тю), неприйняття суспільного лицемірства і злочинства в політичному житті. Всі ці характеристики наявні в творчості поета.

Володимир Селіванов має всі мислимі літературні й наукові титули, яких тільки може спромогтися набути в наш час людина талановита. Та, мабуть, не ці чинники мають бути враховані при визначенні місця Селіванова в сучасному літературному і суспільному процесі України.

Бо є більш вагомі показники, які відповідають світовим критеріям: письменник і поет, який не просто поєднав мистецтво фольклористики (яку сам і творить!) з новітніми методами сучасного світового літературного процесу — а отже, в прямому смислі є автором універсальним — і надав нового дихання слово- і образотворенню на національному підґрунті, формального визнання на офіційному рівні не потребує.

Це — моя особиста думка. Але є інший бік проблеми, як сам поет оцінює реакцію на свою творчість з боку аудиторії:

*«На околиці і всередині етносу тихо,
Там про мене ніхто не знає.
Якщо навіть «Голосарій» перетворити
у Біблію,
Це нічого не змінить, треба
просто сильно піарити.
А навіщо?»* (із поеми «На окраїні...», с. 265).

Хочеться заспокоїти Метра: істинний талант не потребує піару — рано чи пізно його визнає народ. І це визнання — вічне. На цьому й закінчу.

Микола Щербань